

vexilologie

91

ZPRAVODAJ VEXILOLOGICKÉHO KLUBU V PRAZE 3

1000

1000

1000

1000

vexilologie

91

ZPRAVODAJ VEXILOLOGICKÉHO KLUBU V PRAZE 3

Ing. Aleš Brožek - PhDr. Zbyšek Svoboda

Státní symboly České republiky

V červnu 1992 volby do Parlamentu ČSFR, stejně jako volby do ČNR a SNR, jednoznačně ukázaly, že další spouštění Čechů a Slováků v jednom společném státě není možné. Na Slovensku tehdy totiž neexistovala žádná politická strana, která by ve svém programu dříve či později nepožadovala samostatnost Slovenska. I když federální optimisté ještě dlouho uvažovali o možnostech udržení jakéhosi společného státu, odborníkům bylo jasné, že vznikem dvou nových států musí vzniknout i nové státní symboly. Prosté převzetí symbolů České republiky a Slovenské republiky novými stejnojmennými státními celky bylo možné jen částečně, a to v případě státních znaků. Hlavní problém vznikl v otázce vlajky. Původní česká národní bíločervená vlajka byla bohužel pro svou podobnost s vlajkou polskou nepoužitelná, byť se lišila poměrem stran (2:3 a 5:8), protože polské předpisy povolují užívání státní vlajky bez státního znaku v bílém pruhu, takže by mohlo často docházet k záměnám. Zajímavé však bylo, že polský velvyslanec J. Baluch ve veřejné diskusi o budoucí české vlajce koncem listopadu 1992 v Ostravě prohlásil, že osobně by nic neměl proti tomu, kdyby oba státy měly stejnou vlajku, protože by to naše národy mohlo sblížit (1). Obdobně je vhodné uvést jeden z prvních názorů na podobu české vlajky z dopisu B. Šolce, Slováka, žijícího v Havířově, který napsal doslova (2) "aj tú zástavu by si mal ten nový štátný útvar na území ČR nechat".

Otázka podoby státních symbolů se však nezačala řešit nejprve v heraldické komisi při České národní radě, jak by se dalo očekávat (3), ale v české vládě. Ta na své 31. schůzi konané 29.7.1992 projednala ideový nástin návrhu ústavy České republiky, který předložil místopředseda vlády a místopředseda Komise vlády České republiky pro přípravu ústavy České republiky JUDr. J. Kalvoda. V nástinu byl vyjádřen předpoklad, že ústava upraví i otázky státních symbolů. Vláda poté pověřila ministra školství, mládeže a tělovýchovy a ministra kultury, aby předložili vládě na další schůzi návrhy nových státních symbolů České republiky.

Došlo k tomu až během 33. schůze konané 19.8.1992. K diskusi byl předložen dvanáctistránkový materiál nazvaný *Státní symboly České republiky*. Na titulní straně se uvádělo, že jej zpracoval PhDr. J. Kabát (4) a prof. PhDr. P. Pitha, na dalších stra-

nách byla obecná charakteristika státních symbolů a dvě jejich varianty: symboly pro případ rozdělení státu a pro případ zachování nějakého typu společného státu.

Pokud by mělo dojít k rozdělení ČSFR, materiál navrhoval, aby státní vlajka byla buď bicolóra bíločervená nebo bíločervená

obr.1

s blankytným klínem. V případě 1. varianty (bíločervená bicolóra) doporučoval materiál, aby vlajka byla doplněna přemyslovskou orlicí nebo českým lvem pro odlišení od polské a monacké vlajky. Výtvarné řešení materiál nepřinášel. V případě vlajky s klínem byl zvolen blankytný odstín modré, aby se tento symbol odlišil od československé vlajky, ale aby zároveň na ni navázal. Ani v tomto případě nebyla přiložena kresba navrhované vlajky, ale z popisu vyplývalo, že klín měl sahat jen do třetiny délky vlajky. Co se týče znaků, materiál uvažoval o malém i velkém znaku. Jako malý znak byly představeny varianty prostého českého lva, českého lva s moravskou a slezskou orlicí v srdečním štítu (obr. 1) a polceného štítu s orlicemi, na nějž by byl položen český štítek s českým lvem (obr. 2). Také v případě velkého znaku bylo předloženo několik variant. Předpokládalo se, že ve velkém znaku budou znaky země zemi (obr. 3), nebo malý státní znak. Existovala dokonce i varianta, kdy by do klenotu znaku byly přidány dva praporky se symboly svatováclavské orlice a kalicha.

obr.2

Předložený materiál rovněž popisoval vlajku prezidenta republiky (velký státní znak na bílém podkladě s červeným, bílým a blankytným lemem) i státní pečeť, stanovoval hymnu a hlavní město, zamýšlel se také nad dny státního svátku. V případě další existence ČSFR doporučoval materiál ponechat bíločervenou bicolóru za českou vlajku. O znaku tvrdil, že [současný] znak je heraldicky chybně zbudován, je však laickou veřejností přijat a změna by byla též ekonomicky nákladná. Přesto připouštěl užít též některou z dříve navržených variant malého znaku. Některá z výše uvedených řešení státní symboliky připomínala návrhy na přípravu státního znaku a vlajky České socialistické republiky z roku 1969 (5). Konkrétně šlo o návrh štítu se lvem, který nese štít s orlicemi nebo je má na hrudním štítu. Tyto návrhy byly výsledkem jednání tehdejší komise expertů v čele s prof. dr. J. Šebánkem z Univerzity J.E.Purkyně v Brně. Vzhledem k politickým aspektům návrhu i celkové situaci v létě 1969 nebyly nakonec návrhy na program zasedání již zařazeny.

Podklady k nim však zřejmě zůstaly na filozofické fakultě UK v Praze a byly použity i při přípravě mnohem obsáhlejších návrhů předložených vládě 19. 8. 1992.

obr. 3

Materiál byl značně nepřehledný a jeho heraldická a vexilologická úroveň přinejmenším diskutabilní (6). Proto se zřejmě ani do usnesení nedostalo doporučení, aby předseda vlády a předseda Komise vlády ČR pro přípravu Ústavy České republiky využil tento materiál, i když návrh usnesení s touto formulací počítal.

Informace o návrhu dvou ministrů se však dostaly do tisku (7) a celý materiál do rukou předsedkyně heraldické komise dr. Jiřiny Pavlíkové (8). Ta v dopise předsedovi vlády vyjádřila 26.8.1992 zklamání nad obsahem a úrovní materiálu. Zároveň ho informovala o existenci heraldické komise a o ochotě komise pomoci české vládě při řešení otázky státních symbolů.

O obsahu dopisu informovala členy heraldické komise hned na prvním zasedání po prázdninách, které se konalo 11. září 1992. Během diskuse o úrovni materiálu dvou ministrů doporučil člen komise doc.dr. R. Nový přítomným poslancům změnit ústavní zákon ČNR o státních symbolech ČR (67/1990 Sb.) tak, aby česká vlajka již měla modrý klín. J. Louda zase doporučil neměnit stávající znaky České republiky a užívat je i po zániku Československa. Také ostatní členové heraldické komise vyjádřili jednomyslnou podporu jak vlajce s klínem, tak dosud užívanému malému a velkému znaku České republiky. R. Nový se nakonec nabídl, že by s dr. Zb. Svobodou připravil text novely zákona o státních symbolech.

Mezitím se vzedmula první vlna ohlasů a názorů veřejnosti reagující na tuto problematiku. Občané ve svých dopisech doporučovali doplnit vlajku s klínem lvem, přemyslovskou orlicí či lvem s moravskou orlicí na prsou, svíslým bílým a červeným pruhem, případně přeměnit klín na obdélníkové žerďové pole (9). Dne

24. září 1992 vypracoval člen našeho klubu Roman Klimeš sedm variant návrhů na českou vlajku, včetně námořní a zaslal je České národní radě. Návrhy byly poplatné snaze odlišit současnou československou vlajku od budoucí české doplněním o bílé hvězdy podle počtu historických zemí nebo překrytím bílého a červeného pruhu velkým čtvrceným státním znakem. Návrhy přes svou dokonalou adjustaci postrádaly aktuální historické a politické chápání situace a měly i některé vexilologické nedostatky (např. štít na listu) či byly obdobou návrhů z let 1919-1920. Proto tento soubor heraldická komise ČNR akceptovala jako ukázkou postupu, který je nereálný. Stále více občanů navrhovalo ponechat budoucímu státu vžitou československou vlajku (10). Pod tlakem dopisů a telefonátů do redakce Večerní Prahy požádal redaktor M. Fuk mgr. M. Hlinomaze a dr. Zb. Svobodu o rozhovor, ve kterém se podařilo poměrně podrobně problematiku státních symbolů objasnit, zvláště z historického hlediska (11).

Dne 23.10.1992 měla sice heraldická komise posoudit grafické návrhy pečeti ČNR. Po projednání tohoto úkolu se však opět dostala na program otázka symbolů budoucí samostatné České republiky. Přítomní se seznámili s návrhem textu ústavního zákona o státních symbolech, který iniciativně vypracoval dr. K. Müller, člen heraldické komise a ředitel Státního archivu v Opavě. Ten vyšel ze stylizace zákona 67/1990 Sb., navíc jej doplnil o úvodní článek, v němž vyjmenoval státní symboly (12), v článku 3 popsal státní vlajku s modrým klínem sahajícím do poloviny vlajky a přidal i popis vlajky prezidenta republiky v novém 4. článku (13). Následovala diskuse k textu, které se zúčastnil také ministr školství, mládeže a tělovýchovy. Ten nakonec prosadil do článku 3 variantu státní vlajky s blankytné modrým klínem, protože se obával, že by zahraniční tisk chápal neměnnou vlajku jako pokračování českoslovakismu. Jeho názor neovlivnily ani argumenty členů komise, kteří připomínali, že Slovinci odmítli vlajku s klínem tím, že přijali novou slovenskou ústavu a slovenskou vlajku se znakem, ani vysvětlení nevýhod užití odstínu modré na vlajce. Nešlo zřejmě ani tak o jeho osobní mínění, ale spíše o prosazení názoru vládního, což dosvědčují slova jeho předchůdce na ministerstvu prof. dr. P. Vopěnky (14) i premiérův postoj podceňující otázku symbolů (15). Na popud prof. Pithy byl navíc vyškrtnut údaj o počtu listů lipových ratolestí na vlajce prezidenta republiky, aby výtvarník, který bude řešit podobu této vlajky, nebyl příliš vázán popisem. Také členové heraldické komise se zasloužili o některé úpravy textu návrhu zákona (16).

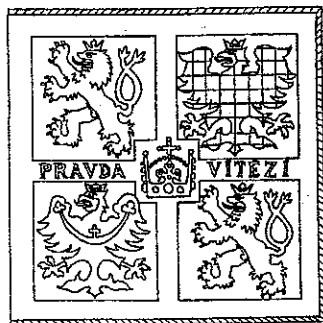
Členové heraldické komise si nepřipouštěli myšlenku, že by parlament neschválil československou vlajku za vlajku České republiky. Z toho důvodu se ani nediskutovalo o žádném "novém" řešení české vlajky. Dr. J. Pavlíková nicméně informovala členy komise, že do ČNR přišla řada dopisů, v nichž se někteří pisatelé vyslovovali pro bíločervenou vlajku s klínem, zatímco jiní navrhovali svá, často kuriózní řešení (17).

Na závěr schůze konané 23.10.1992 se účastníci dohodli, že do příští schůze heraldické komise připraví J.Louda heraldickou část a A.Brožek vexilologickou část textu důvodové zprávy k zákonu.

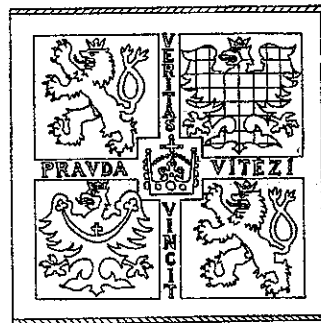
Na schůzi konané 6.11.1992 nejprve informovala J.Pavlíková přítomné o dopisu předsedy vlády doc. ing. V. Klause z 15.10.1992, ve kterém ji sdělil, že vláda pověřila ministry

Kabáta a Pithu, aby spolupracovali s výborem ČNR pro vědu, vzdělání, kulturu, mládež a tělovýchovu ve věci nových státních symbolů. Následovala diskuse k textu návrhu zákona a k důvodové zprávě. Přítomní schválili návrh Zb. Svobody, aby mezi státními symboly byly uvedeny i státní barvy, a proto byl včleněn mezi paragrafy popisující státní znaky a státní vlajku nový (3.) paragraf určující, že státními barvami České republiky jsou bílá, červená a modrá v uvedeném pořadí.

Další návrh Zb. Svobody - netradičně řešit prezidentskou vlajku - členové komise naproti tomu neschválili. Dr. Zb. Svoboda přinesl na jednání originální prezidentské vlajky z let 1920, 1939, 1960 a 1990, upozornil na jejich nedostatky a předložil svůj návrh, na němž výtvarně spolupracoval akademický malíř J. Šebek. Vlajka byla bílá se čtyřmi čtvercovými poli velkého státního znaku. V 1. variantě byl mezi ně vodorovně položen červený nápis *Pravda vítězí*, ve 2. variantě navíc svisle červený nápis *Veritas vincit*. Uprostřed vlajky bylo bílé čtvercové pole se svatováclavskou korunou. List vlajky byl lemován bíločervenomodrou šňůrou. Poměr šířky k délce vlajky byl 1:1 (obr. 4 a 5).

obr. 4

obr. 5

Z návrhu zákona byla posléze vyškrtnuta varianta blankytného klínu v popisu prezidentské vlajky. Členové heraldické komise se totiž obávali, že uvedená varianta v textu zákona by mohla inspirovat poslance k předkládání vlastních návrhů, čímž by se projednání zákona v parlamentu zkomplikovalo.

Také návrhy důvodové zprávy členové komise pečlivě prostudovali, vyškrtnuli formulace, které by mohly mít nejednoznačný výklad, a doplnili je novými (18). Pro zachování československé státní vlajky jako symbolu České republiky zformulovali následující argumenty:

- modrá barva klínu nebyla převzata jen ze slovenského znaku, ale i moravského a podkarpatoruského
- za 2. světové války byla vlajka s klínem vlajkou státu, jehož
- zpočátku převážně čeští vojáci - bojovali po boku Spojenců proti nacismu
- v období totality byla vlajka s klínem většinou chápána jako symbol národní a státní suverenity, což se projevovalo v letech 1968 - 1969 demonstrativním jednoznačným užíváním vlajky československé, především na území historických zemí, zatímco na Slo-

vensku v r. 1989 již převažovaly prapory slovenské
- Slovenská republika vlajku s Klímem vědomě odmítla a ústavním zákonem zavedla vlajku jinou, Česká republika nemá důvod tento symbol měnit, tím spíše, že reprezentuje nejen českou národní, ale i občanskou pospolitost včetně 300 tisíc Slováků žijících dnes v historických zemích
- zánikem ČSFR přestává existovat i československá vlajka, která je tak obecně považována za uprázdněnou a Česká republika má tudíž plné právo ji akceptovat (19).

Po redakci textu zákona a důvodové zprávy se zamýšleli členové komise nad tím, které výtvarníky by bylo vhodné vyzvat, aby namalovali státní znaky a prezidentskou vlajku (20). Z navržených osob se většinou členů komise nejvíce zamlouval grafik J. Herčík, medailér prof. dr. Zdeněk Prikryl a heraldici Z. J. Čech a J. Louda. Ti byli 23.11.1992 písemně vyzváni, aby do začátku prosince zaslali do ČNR svá výtvarná řešení státních symbolů.

O ukončení prací na textu zákona o státních symbolech České republiky informovala J. Pavlíková krátce po listopadové schůzi heraldické komise ČSTK. Ta o tom zveřejnila 11. listopadu 1992 zprávu, kterou druhý den otiskla řada deníků (21). Slovenští poslanci označili tento čin za snahu České republiky přivlastnit si něco, co jí nepatří, a při projednávání ústavního zákona ČSFR v Národní radě SR 17. listopadu 1992 doporučili Federálnímu shromáždění, aby schválilo ústavní zákon o zániku ČSFR včetně pozměňovacího návrhu dr. Jozefa Prokeše (SNS). (Přes noc změněný parlamentní tisk 132 na tisk 168.) Ten navrhl, aby ani jedna z republik v budoucnosti nesměla používat státní symboly ČSFR ani symboly, které by s nimi mohly být zaměnitelné. Paralelně

obr. 6

Kresba Vladimír Jiránek

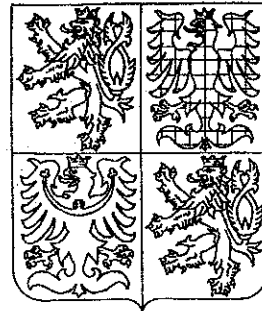
týž den zasedala i Česká národní rada, jejíž zástupci byli telefonicky z Bratislavy informováni v zájmu současného společného postupu, a tak ke schválení obdobného ústavního článku došlo

o několik málo minut (!) před hlasováním v Národní radě SR (22). Aby se nezkomplikoval zánik ČSFR k 31.12.1992 pokojnou cestou, schválili Ústavní zákon s pozměňovacím návrhem dr. J.Prokeše 25. listopadu 1992 nejen slovenští, ale i čeští poslanci ve Sněmovně národů a Sněmovně lidu (23).

V českém a slovenském tisku, rozhlasu a televizi se zatím vedly emotivní i věcné diskuse o tom, zda má Česká republika právo převzít československou vlajku či nikoliv. Vedle řady přívrženců československé státní vlajky se objevili i tací, kteří navrhovali vlajku upravit jen v detailech, aby stále měla modrý klín, nebo zavést zcela novou. V této druhé ohlasové vlně do záplavy novinových příspěvků a názorů na podobu vlajky zasáhli i naši členové (24) a další známé osobnosti jako J.Hanák (25), O. Neff (26), D.Kroupa (27) či V. Jiránek (28). Dne 22. listopadu 1992 v pořadu "Co týden dal" vystoupil čelný slovenský heraldik prof. dr. J. Novák se statečnou obhajobou českého práva na vlajku s klínem. Česká veřejnost i poslanci se stále více přiklání k zachování československé vlajky pro nový český stát. Jen česká vláda, vstřícně vystupující vůči Slovensku, byla ochotna k dílčím korekturám, jako např. změnit odstín modré barvy či délku klínu (29).

Avšak ani dodatek k zákonu o zániku federace nijak neovlivnil optimismus J.Pavlíkové (30). Ta na schůzi heraldické komise konané 11. prosince 1992 sdělila, že zákon o státních symbolech projednala s poslanci již ve třech výborech a získala pro jeho znění podporu od řady poslanců. V průběhu schůze donesla výtvarně zpracované návrhy státních symbolů: návrh vlajky prezidenta od T.Pišťeka, malý a velký znak J.Loudy, malý a velký znak a kresbu českého lva od J.Herčíka, úplnou sadu kreseb Z.J.Čecha (kromě malého a velkého znaku naš maloval i vlajku prezidenta, státní vlajku a bílomodročervenou trikolóru). Po další debatě byla dána přednost stylizaci J.Loudy. Olomoucký heraldik a vexilolog byl pak vyzván, aby přes sobotu a neděli namaloval také prezidentskou vlajku. V pondělí 14.12.1992 ráno ji u něho vyzvedla dr. J.Pavlíková a dovezla ji do ČNR tentýž den, protože projednávání zákona o státních symbolech bylo na programu ČNR v onom týdnu (31).

Po projednání a schválení Ústavy České republiky v ČNR 16. prosince 1992 přišel na pořad druhého dne návrh zákona ČNR o státních symbolech, předložený jako sněmovní tisk 189 (společná zpráva k němu nesla č. 193). V krátkém projevu jej odůvodnila dr. J. Pavlíková. Nato vystoupil dr. J. Bílý jako společný zpravodaj. Informoval přítomné, že návrh zákona byl projednán v ústavně právním výboru ČNR, výboru pro veřejnou správu, regionální rozvoj a životní prostředí, výboru ČNR pro vědu, vzdělání, kul-

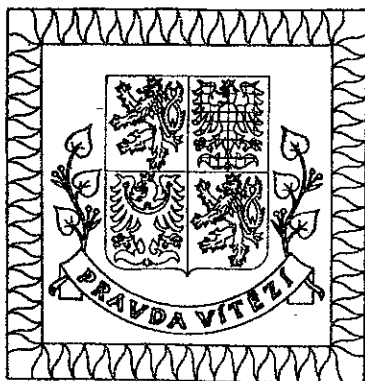

obr. 7

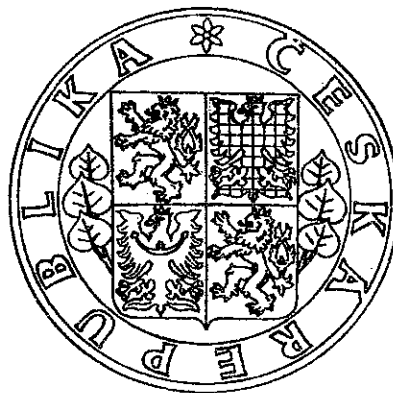

obr. 8

туру, mládež a tělovýchovu a v zahraničním výboru ČNR v prosinci 1992. Podle jeho slov doporučily uvedené výbory, aby ČNR schválila předložený návrh zákona s několika drobnými úpravami. Jednalo se většinou o stylistické změny, za zmínku stojí jen nahrazení slova pružina výrazem půlměsíc při popisu slezského znaku.

obr. 9

obr. 10

Návrh zákona poté schválili čeští poslanci poměrem hlasů 151:0, tedy jednomyslně (32). Výsledek hlasování 17. prosince 1992 neovlivnilo ani stanovisko české vlády, které doporučovalo pozměnit českou vlajku, aby nebyla totožná s dosavadní československou vlajkou. J.Pavlíková však před hlasováním prohlásila, že je výsadním právem českého sněmu, jak se rozhodne. Jeho rozhodnutí (33) znamená, že bíločervená vlajka s modrým klínem u žerdi, přijatá zákonem z 30. března 1920, vlaje dále v naší vlasti, České republice.

Poznámky:

- (1) *Expres*, 1. prosince 1992, s.2.
- (2) *Lidové noviny*, 3. července 1992, s.11.
- (3) Heraldická komise při ČNR byla vytvořena v r. 1990. Jejím hlavním úkolem je posuzovat návrhy na obecní znaky a prapory podle heraldických a vexilologických zásad, a pokud jim návrhy odpovídají, doporučovat je předsednictvu ČNR k udělení. Kromě autorů tohoto článku je náš klub v komisi zastoupen ještě Jiřím Loudou a dr. Jiřím Bílým.
- (4) Ministr kultury sdělil jednomu z autorů tohoto článku (A.B.), že sice jeho jméno figurovalo v materiálu, ale sám se na jeho přípravě nepodílel.
- (5) Materiál Úřadu vlády ČSR, čj. 8506/69 ze dne 16. července 1969 pro schůzi vlády a čj. 8507/69 pro byro ÚV KSČ pro řízení stranické práce v českých zemích.
- (6) Tento materiál podle názoru druhého autora tohoto článku (Z.S.) připravili vědečtí pracovníci filozofické fakulty, protože obsahoval pasáže, o kterých Z.S. hovořil již 4. srpna 1992 s prof. dr. J. Petráněm. Šlo tehdy, kromě jiného, právě o možnosti použití klínů různé velikosti na vlajce i o podobu samo-

statných župních či regionových znaků! Ostatně i návrh doplnění horní sněmovny o stálé zástupce vysokých škol napovídal, že zpracovatelé pocházejí z tohoto prostředí.

(7) Lidové noviny z 22.8.1992, s. 8.

(8) Dr. Jiřina Pavlíková je poslankyně ČNR a zároveň místopředsedkyně výboru ČNR pro vědu, vzdělání, kulturu, mládež a tělovýchovu.

(9) Např. Lidové noviny, 3.8.1992, s. 5; 17.8.1992, s. 5; 31.8.1992, s. 5.

(10) Např. Lidové noviny, 28.8.1992, s.11; 7.9.1992, s. 5; 29.10.1992, s. 6; Český deník, 30.10.1992, s. 6.

(11) Večerní Praha, 25.9.1992 (celostránková příloha).

(12) Velký a malý státní znak, státní vlajka, standarta prezidenta republiky, státní pečeť a státní hymna.

(13) Karel Müller popsal vlajku prezidenta slovy: "Standarta prezidenta České republiky je bílá s okrajem skládajícím se z plamének střídavě bílých, červených a modrých. Uprostřed bílého pole je velký státní znak České republiky. Pod ním na červené stuze je stříbrný nápis "VERITAS VINCIT", nad oběma konci stuhy jsou zlaté lipové snítky o dvou listech. Standarta je čtvercového formátu."

(14) Nevhodný termín "standarta" byl nahrazen slovem "vlajka", z popisu znaku bylo vyškrtáno adjektivum řvoucí u slova lev a heraldická u slova koruna, zobák a pařáty byly nahrazeny zbrojí. Místo latinského hesla VERITAS VINCIT bylo doporučeno české Pravda vítězí a slova dnem vyhlášení v posledním článku byla nahrazena 1. lednem 1993.

(15) P. Vopěnka napsal v Lidových novinách 29.4.1993 (s. 6): "...na podzim 1992 jsem varoval před ústupovou politikou ODS vůči Slovensku. V té době také Václav Klaus připouštěl změnu vlajky. Nedovedu si představit, jak by asi dopadl britský premiér, kdyby veřejně prohlásil, že vzhledem ke vzniku Irské republiky je spravedlivé zmenšit jeden kříž na britské vlajce."

(16) To potvrdila ostatně i manželka V.Klausa v rozhovoru pro deník Práce 23.11.1992 (s. 2), kde symboly označila za "vršíček ledovce" a za důležité "dohodnout se".

(17) Např. M. Karmášek z Náchoda doporučil za českou vlajku bíločervený čtvrcený list s červeným horním žerďovým a dolním vlašickým polem. Další návrhy v článku A.Brožka v Prager Wochenblatt, 2, 1992, č. 41, s. 1.

(18) V případě důvodové zprávy k paragrafu stanovujícímu státní vlajku se využil alternativní historicko-politicky formulovaný text dr. Zb.Svobody, text důvodové zprávy k paragrafu popisujícímu státní pečeť na místě nasytilizoval doc. dr. R. Nový.

(19) Obdobné věcné argumenty přinesl Mladý svět, 1992, č. 49, s. 20 v článku R. Lipčika Heraldika se nás týká (rozhovor s dr. Zb. Svobodou). Pro pořádek připomínáme nemilou tiskovou chybu, správně mělo být uvedeno "...poměr 2:3 a klín sahá až do poloviny,..." Věcné argumenty shrnul dr.Zb. Svoboda nejpregnantněji v Expresu 3.12.1992, s. 2.

(20) Grafická podoba státní pečeti byla vyřešena na schůzi heraldické komise 23.10.1992, jejímž členům se z předložených návrhů nejvíce zamlouvalo provedení prof. Zd. Přikryla. To je také reprodukováno v příloze 5 zákona ČNR o státních symbolech České republiky (3/1993 Sb.).

(21) Např. Lidové noviny s. 12, Prostor s. 3.

- (22) Český deník, 18.11.1992, s.2.
- (23) V článku 3, odstavci 2 bylo uvedeno, že "Česká republika a Slovenská republika nesmějí po zániku České a Slovenské Federativní Republiky užívat státních symbolů České a Slovenské Federativní Republiky". Po více než roce napsal J.Franěk v Lidových novinách z 3.1.1994, s. 1 "...vlajka. Ta nám přece jen zůstala, přestože ji někteří čeští poslanci bývalého "federálu" byli ochotni zašmelit za hladký průběh amputace. To nebyla maličkost. Celý těžko definovatelný pojem vlast se přece vejde do několika málo symbolů: vlajka, znak, hymna, státní svátek...".
- (24) Lidové noviny, 4.12.1992, s. 12 - Svoboda, Z.: Vlajka českého státu (některé pasáže o Slovensku redakce z opatrnosti vypustila!); ABC, č. 12, s.8-9 - Svoboda, Z.: Proč jsi, jaká jsi - vlajko? (nejrozsáhlejší, bez škrtnů redakce a s barevnou dokumentací); Práce, 30.11.1992, s. 2 - rozhovor s ing. A. Brožkem; Lidové noviny, 7.12.1992, s. 5 - ing. J. Tenora, O vlajce bez emocí.
- (25) Lidové noviny, 19.11.1992, s. 1.
- (26) Mladá fronta Dnes, 20.11.1992, s. 7.
- (27) Práce, 21.11.1992, s. 1.
- (28) Kresbu (obr. 6) tohoto výtvarníka otiskly Lidové noviny 20.11.1992 na s.1.
- (29) Český deník, 11.12.1992; Lidové noviny, 18.12.1992, s. 8.
- (30) Český deník, 19.11.1992, s.2.
- (31) Louda, J.: Pod touto vlajkou jsme bojovali. Národní osvobození, 23.3.1993, č. 6, s. 3.
- (32) Těsnopisecká zpráva o 10. schůzi ČNR - 7. volební období, s. 184 - 190.
- (33) Text zákona byl otištěn ve Sbírce zákonů České republiky, 1993, částka 2 (rozesílána 29.12.1992). V příloze 1 byl vyobrazen velký státní znak (obr.7), v příloze 2 malý státní znak (obr.8), v příloze 3 státní vlajka, v příloze 4 vlajka prezidenta republiky (obr. 9), v příloze 5 státní pečeť (obr. 10) a konečně v příloze 6 text a notový záznam státní hymny.

23. výroční členská schůze Vexilologického klubu

Tradičním místem konání výročních členských schůzí Vexilologického klubu se v posledních letech stala zasedací místnost Vojenského muzea v Praze na Žižkově. Tentokrát se naši vexilologové sešli v sobotu 26. března 1994 v hojném počtu (29 členů klubu a tři hosté). Nejvzdálenějším účastníkem schůze byl Peter Strašifák z Galanty. Po několikaleté přestávce, "zaviněné" služebním pobytem v zahraničí, se do činnosti klubu opět zapojil ing. Jaroslav Martykán. Mezi účastníky jsme kromě známých jmen zkušených vexilologů a dlouholetých členů klubu zaregistrovali také nejmladšího člena Petra Holase. Úvod schůze patřil jako obvykle administrativním záležitostem klubu. Zprávu o činnosti klubu v r. 1993 a zprávu o hospodaření, včetně návrhu rozpočtu na r. 1994, přednesl mgr. Pavel Fojtík, s revizní zprávou vystoupil ing. Petr Exner. Částečně organizační, ale zároveň odbornou informací bylo vystoupení ing. Aleše Brožka o zasedání

Mezinárodní federace vexilologických společností (FIAV), které se konalo v rámci XV. vexilologického kongresu v Curychu. Poprvé se totiž náš klub zasedání FIAV účastnil jako řádný člen této organizace. Na návrh doc. Ludvíka Muchy byla ustavena redakční rada Vexilologie, jejímž hlavním úkolem bude operativněji posuzovat příspěvky do tohoto periodika. Odborné části schůze předcházela ještě diskuse, obsahující celkem 14 vystoupení přítomných členů. Některá byla zaměřena na možnou spolupráci Vexilologického klubu s polskými vexilology, kteří byli pověřeni uspořádáním příštího kongresu v r. 1995. Objevily se také návrhy na zvýšení členských příspěvků, k této otázce však nebylo zaujato zatím jednoznačné stanovisko. Některé diskusní příspěvky byly zaměřeny na perspektivy zpravodaje Vexilologie. Administrativní část schůze byla zakončena schválením jednotlivých přednesených zpráv (viz usnesení). V úvodu odborné části Josef Hubka stručně zrekapituloval novinky v mezinárodní vexilologii za poslední období. Hlavní část odborného programu tvořila zpráva doc. Muchy o současném stavu české městské vexilologie. Ve svém vystoupení poukázal na jistou obtížnost získávání informací o nových městských vlajkách, ačkoliv v heraldické komisi při českém parlamentu jsou zastoupeni i dva členové výboru našeho klubu (ing. Brožek a dr. Svoboda). Práce komise totiž končí doporučením té které vlajky k oficiálnímu udělení, ale ke skutečnému schválení předsedou poslanecké sněmovny dochází často až s ročním skluzem, na což komise už nemá vliv. Navíc některé obce užívají nové symboly, které komise neposuzovala. Na dotazy našeho klubu mnohé obce nereagují nebo informace jimi poskytnuté nemají úplný charakter. Přesto konfrontace zkušeností z heraldické komise a získávání informací vexilology z dalších zdrojů jsou velmi cenné a zajímavé a přispívají k ucelenému pohledu na vývoj nových obecních symbolů. Vystoupení doc. Muchy bylo ještě doplněno poznámkami dr. Zbyška Svobody. Pro nedostatek času odpadla připravená přednáška o vlajkách městských částí hlavního města Prahy. Odborná část výroční členské schůze byla zakončena projekcí nového videopořadu *Symboly české nezávislosti* z produkce Českého armádního filmu. Nedostatkem projekce byl bohužel nevhodný monitor, takže pořad mohli účastníci schůze shlédnout jen černobíle. Projekce byla doplněna Krátkým záznamem Karla Černého o vlajce francouzského města St. Maló. Videozáznam o udělení prvního vojenského praporu v rámci Armády České republiky, které se uskutečnilo 9.9.1993 ve Slaném, nemohl být promítnut opět pro nedostatek času a bude připraven snad v rámci příští výroční schůze.

Mgr. Pavel Fojtík

USNESENÍ 23. VÝROČNÍ SCHŮZE VEXILOLOGICKÉHO KLUBU

I. Výroční schůze schválila

- a) zprávu o činnosti výboru od poslední výroční schůze v r. 1993
- b) zprávu o finančním hospodaření v r. 1993
- c) rozpočet VK na r. 1994
- d) revizní zprávu, kterou přednesl ing. P. Exner
- e) redakční radu klubovního zpravodaje *VEXILOLOGIE* ve složení pp. Brožek, Exner, Fojtík, Hubka, Martykán, Mucha a Svoboda.

II. Výroční schůze vzala na vědomí

- a) informaci ing. Brožka o zasedání FIAV na XV. vexilologickém

- kongresu ve Švýcarsku
- b) poděkování ing. Mužika výboru VK za práci v uplynulém roce
 - c) návrh ing. Exnera na konání jubilejní 25. výroční schůze r. 1996 v Hradci Králové
 - d) vydání *Zápisníku Vexilologie*, které zajistil člen VK Karel Černý.

III. Výroční schůze uložila

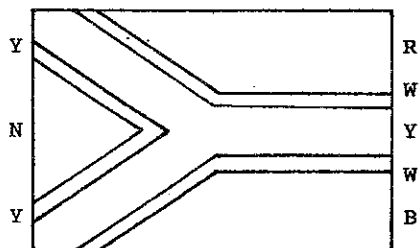
- a) výboru VK projednat případnou účast VK na XVI. vexilologickém kongresu r. 1995 ve Varšavě
- b) ing. Brožkoví informovat vydavatele bulletinu *INFO FIAV* o správné adrese Vexilologického klubu, tj. Praha 3 - Žižkov.

V Praze 26.3.1994

Nové vlajky

JIŽNÍ AFRIKA

V den zahájení prvních svobodných všerasových voleb v Jihoafrické republice, 26.4.1994, byla minuta po půlnoci poprvé vztyčena před budovou parlamentu v Kapském Městě a v dalších osmi správních střediscích nových provincií nová jihoafrická vlajka. Její podoba je dost složitá. Na vlajkovém listu o poměru stran 2:3 je položeno ležaté Y v zelené barvě, lemované vně úzkými bílými pruhy a uvnitř žlutým. Tak je vlajka rozdělena na trojúhelníkové černé pole u žerdí a na dvě lichoběžníková pole, u horního okraje červené, u dolního modré. Šířka Y odpovídá pětiné, šířka úzkých pruhů patnáctině šířky vlajkového listu. Délka

vodorovné části ypsilonu je rovna polovině délky vlajky. Její autor, státní heraldik a prezident Jihoafrické vexilologické společnosti (SAVA) Frederick Gordon Brownell vidí v obraze svého návrhu symboliku scházejících se cest jihoafrické historie a současnosti, ale někteří kritici vlajky ji označují za zmatečnou, nicméně však vystihující dnešní situaci v zemi. Doba platnosti vlajky je zatím omezena na pětileté přechodné období. V této době má zůstat v užívání i dosavadní státní znak.

Zájem o tvorbu nových státních symbolů JAR byl velký a k jeho regulaci byla ustavena 7.9.1993 komise pro národní symboly, vedená prof. E.Bothou. Mezi jejími členy byl kromě už zmíněného Fr. Brownella i známý heraldik dr. C. Pama. Pro otázku státní vlajky byl zřízen pětičlenný podvýbor, kterému pomáhalo osm poradců včetně tří členů SAVA. Do 14.10.1993, kdy byla uzavřena soutěž, došlo na 7000 návrhů. Ani jeden z nich se však nedal převzít bez úpravy za nový státní symbol. Proto byl 15.2.1994 jmenován nový podvýbor, který nakonec předložil návrh

Brownellův. Ten schválila 15.3.1994 jihoafrická Přechodná výkonná rada jako oficiální symbol. Původně měla nová vlajka nahradit dosavadní až při inauguraci nového prezidenta, pak však byl termín jejího zavedení posunut. To způsobilo různé technické problémy, mj. i ten, že pověřený jihoafrický výrobce nebyl schopen ušít včas 100 000 objednaných vlajek, takže 40 000 exemplářů bylo zhotoveno v Nizozemsku a ty byly během posledních 10 dnů plynule letecky dopravovány do JAR.

Šest barev vlajky symbolizuje jednak černošskou většinu (černá, žlutá a zelená - barvy Afrického národního kongresu), jednak bělošskou (burskou) menšinu (červená, bílá, modrá a zelená - barvy transvaalské vlajky).

Současně se zahájením voleb bylo zrušeno dosavadní administrativní rozdělení země, zaniklo všech 10 bantustanů a pozbyly platnost jejich vlajky a znaky. (Literatura: Vexilla Nostra, 191, 1994, s. 26-28; Práce z 16.3.1994; Český deník ze 17.3.1994; Flagmaster 75-76, 1994; Večerník Praha z 27.4. a 28.4.1994; Frankfurter Allgemeine Zeitung z 28.4.1994; The Times z 28.4.1994; Vlaggen, 83, 1994; SAVA Newsletter č. 8, 1994, s. 1-4.)

1m

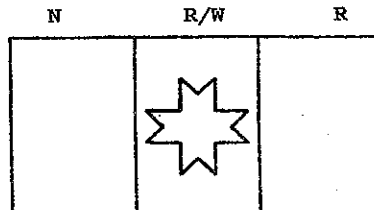
RUSKO

Rozhodnutím ruského prezidenta č. 2126, uveřejněným 11. prosince 1993, vstoupil v platnost dekret *O státní vlajce Ruské federace*. Hlavní odstavec dekretu zní: "1. Státní vlajku Ruské federace tvoří třibarevný pravoúhelník z látky. Podélné pruhy stejné šířky jsou bílé, modré a červené. Šířka vlajky se má k její délce jako 2:3." Změny proti dosavadnímu stavu se týkají proporcí a barev. Dřívější vztah 1:2 byl nahrazen vztahem 2:3. Dosavadní světle modrá (*lazorevyj cvet*) byla nahrazena modrou (*sinij*), žilvě červená (*alyj*) červenou (*krasnyj*).

ANB

UDMURTSKO

Jak nám sdělil náš spolupracovník M.V.Revnivcev, byl 4. listopadu 1993 na mimořádném 21. zasedání Nejvyšší rady Udmurtské republiky přijat zákon o změnách a doplňcích ústavy Udmurtské republiky. 9. oddíl nese nyní název *Znak, vlajka, hymna a hlavní město Udmurtské republiky*. Vlajka se podle článku 156 skládá ze tří svislých pruhů, černého, bílého a červeného. Ve středu bílého pruhu je červený osmicípý sluneční znak, který se nedotýká sousedních pruhů. Vlajka je vyobrazena v Nařízení o státní vlajce Udmurtské republiky, schváleném prezídiem Nejvyšší rady 3. prosince 1993 usnesením č. 1029-XII. Sluneční znak se vyšívá do pomyslného čtverce, jehož strana se rovná 5/6 šířky středového pruhu. Konstruuje se jako středový kříž s rameny o šířce 1/3 šířky středového pruhu. Na koncích ra-

men je výřez svírající devadesátistupňový úhel. Svislé pruhy jsou stejně široké, poměr šířky k délce vlajkového listu je 1:2. Černá barva symbolizuje zemi a stabilitu, červená je barvou slunce a symbolem života. Bílá představuje vesmír a čistotu mravních principů. Sluneční znak údajně chrání člověka před neštěstím. Autorem vlajky je Jurij Nikolajevič Lobanov. Pro úplnost dodáváme, že tato vlajka vystřídalala vlajku Udmurtské ASSR, která byla popsána v čl. 158 Ústavy z 31.5.1978 a od vlajky RSFSR se lišila pouze nápisy. Pod srpem a kladivem byly umístěny ve dvou řádcích zlaté texty *Udmurtskaja ASSR* a *Udmurt ASSR*. Ty se nezměnily ani 11.10.1991 po přijetí Deklarace o státní suverenitě a zákona o zavedení změn do ústavy Udmurtské ASSR, jímž byla autonomní republika přejmenována na Udmurtskou republiku. (Izvestija Udmurtskoj Respubliki č. 196-197 z 18.12.1993.) abr

Vexilologická literatura

Reichard, Hans - Schurdel, Harry D.: *Fahnen und Flaggen*. Nürnberg: Tessloff Verlag, 1993. 48 s. ISBN 3-7886-0415-8 DEM 13.80

Edice "Co je co" patří mezi nejoblíbenější encyklopedickou řadu určenou dětem nejen v Německu, ale i v sousedních zemích, nevymáje ČR. Není to jen příznivá cena, ale i pestrost témat, jímž se jednotlivé svazky řady věnují. (U nás sice zatím vyšlo jen několik titulů, celá řada však čítá téměř 100 svazků). Vexilology může těšit, že 75. svazek pojednává o vlajkách a praporech a že v Německu vyšel již třikrát. Oproti předchozímu vydání byl upraven text kapitoly věnované historii německých vlajek a vypuštěna byla část věnovaná nigerijské a indické vlajce. Aktualizována byla i závěrečná část vyobrazující vlajky 189 nezávislých států. Ačkoliv uzávěrka byla v dubnu 1993, čtenář zde najde novou vlajku Afghánistánu, Kazachstánu i Turkmenistánu. Česká republika má svou vlajku vyobrazenou ve správných poměrech stran (počet obyvatel však platí pro ČSFR). Také kresbě slovenské vlajky nelze nic vytknout, jugoslávská vlajka má však nesprávné pořadí pruhů.

Ing. A. Brožek

Kovář, Pavel - Řezáč, Václav - Soják, Stanislav a kol.: *Přehled vlajek světa*. Dubicko: Agentura Infoa, 1994. 12 s. ISBN 80-85836-03-3 CZK 39.00

Útlý sešítek se slibným názvem vzbuzujícím naději na spolehlivé údaje, nicméně čtenáře tyto naděje opustí hned po rozevření. Vyobrazené vlajky jsou řazeny abecedně podle světadílů a jsou doprovázeny jejich mapkami, bohužel bez označení státních hranic, přičemž Asie je bez území Ruska a středoasijských republik i celé přední Asie, Afriče zase je přidán Arabský poloostrov. Vlajky zemí na mapkách chybějících nicméně pod příslušným světadílem vyobrazeny jsou.

Čtenář by se snad smířil s tím, že všechny vlajky (s výjimkou Nepálu a Alabamy) jsou vyobrazeny v jednotném poměru stran 2:3, ani vlajkám Švýcarska a Vatikánu není dán jejich čtvercový

tvár, navíc má Vatikán žlutou polovinu zřetelně užší. Skutečně zarážející jsou však nepřesnosti ve vyobrazeních samých. Svislá ramena křížů skoro všech skandinávských vlajek nemají správnou vzdálenost od žerdi, svatoondřejský a svatopatričský kříž na britské vlajce jsou příliš úzké, stejně tak i lem kříže svatojiřského. Kříž na slovenské vlajce má horní rameno výrazně delší než dolní, na portugalské vlajce má štít široký bílý lem. Znak na vlajce Hongkongu není vůbec kolorován, kresba dyk na vlajce Ománu je chybná, půlměsíc na vlajce Komor je oválný místo kruhový, papoušek na vlajce Dominiky je obrácen na chybnou stranu, chybné jsou i vlajky Uruguaye (nestejné pruhy), Kiribati, Nauru aj.

V sešitu je zahrnuta celá řada nesamostatných území (např. Montserrat či Aruba), chybí však samostatná Eritrea. V úplnosti jsou zahrnuty vlajky kanadských provincií a všech států USA, většinou bohužel se značnými kresebnými i barevnými odchylkami.

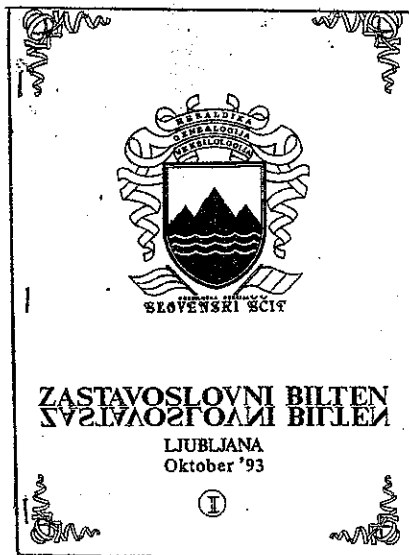
Překvapující je neaktuálnost četných vlajek. Přestože je sešit vydán v letošním roce, má albánská vlajka stále komunistickou hvězdu, odstraněnou již před dvěma lety, rovněž Mongolsku je tato hvězda ponechána. Afghánská vlajka je bez znaku, pro Kambodžu není zobrazena platná vlajka, místo nových vlajek Kazachstánu a Tádžikistánu, platných od r. 1992, figurují stále staré vlajky sovětské. Tomu, kdo se chce orientovat v současném stavu, tento sešit tedy bohužel nepomůže, spíše naopak.

J. Louda

Různé

SLOVINSKÝ VEXILOLOGICKÝ ČASOPIS

Slovenská vexilologická společnost Heraldično, genealoško in vexiloško društvo Slovenski ščit / Grboslovno, rodoslovno in zastavoslovno društvo Slovenski ščit byla založena v lednu 1992 (viz Vexilologie č.84, s.1657). Na zasedání FIAV při příležitosti XV. mezinárodního vexilologického kongresu v Curychu byla společnost přijata za členu FIAV. Předsedou společnosti je Valt Jurečič, který ji také na kongresu zastupoval. Vedoucím vexilologické sekce je Iztok Sorli. Sídlem společnosti je Lublaň. Vexilologická sekce vydává zpravodaj Zastavoslovni bilten. Vychází ve formátu A4, jednostranně v rozsahu asi 20 stran a je rozmnožován xerografickou technikou. V posledním čísle, vydaném po curyšském kongresu, jsou obsaženy články o slovenské vexilologii a text kongresové přednášky V.

Jurečiče. Tyto články jsou psány německy. Většinu obsahu čísla však tvoří kopie článků ze slovinských novin informujících o účasti společnosti na kongresu a diskusi o návrzích nové slovinské vlajky. Tyto články jsou doplněny souhrnem v němčině. Slovinský štít také vydává nástěnné kalendáře. Ten pro rok 1994 obsahuje dvanáct reprodukcí znaků z erbovních listin slovinské šlechty. O aktivitě společnosti v mezinárodním měřítku svědčí nejen účast na kongresu a její přijetí za řádného člena FIAV rok po založení, ale i to, že se chystá kandidovat na pořadatele vexilologického kongresu ve slovinském Bledu v r. 1997. pex

MAĎARSKÁ VEXILOLOGICKÁ SPOLEČNOST

V Maďarsku vznikla 19. března 1994 první vexilologická společnost (Magyar Vexillológiai Társaság) a jejím sekretářem je Zoltán P. Horváth ze Szentendrě. Její vlajka má šest svislých pruhů v barvách červené, bílé, zelené, žluté, černé a modré. Je to symbolika šesti kontinentů, přičemž první tři pruhy nesou zároveň barvy Maďarska. Poměr stran vlajkového listu je 1:2.

-jm-

HERALDICKÁ KANCELÁŘ

Tímto názvem označený podnik vznikl a 5. ledna 1991 byl zaregistrován ve Zlíně. Jeho provozovatel, heraldik Miroslav Pavlů, navrhuje vedle osobních znaků, heraldických reklamních značek a jiných grafických produktů také znaky a prapory moravských obcí a měst. Vedle znaků třiceti sídel, z nichž patnáct už dosáhlo schválení Heraldické komise parlamentu ČR, je M. Pavlů autorem i dvaceti pěti (z toho 13 už schválených) městských a obecních praporů. Vedle Zlína užívají prapory podle jeho návrhu schváleného Heraldickou komisí Bochoř (okr. Přerov), Doubravy (okr. Zlín), Kladeruby (okr. Vsetín), Osvětimany (okr. Uherské Hradiště), Postřelmov (okr. Šumperk), Pozlovice (okr. Zlín), Rusava (okr. Kroměříž), Slušovice (okr. Zlín), Vizovice (okr. Zlín), Velké Losiny (okr. Šumperk), Vlkoš (okr. Přerov) a Vřesina (okr. Nový Jičín). Je zřejmé, že heraldik Miroslav Pavlů je náš nejúspěšnější autor městských a obecních praporů a vlajek.

lm

VEXILOLOGIE - zpravodaj Vexilologického klubu, 130 00 Praha 3, Pod lipami 58. Výkonný redaktor ing. Aleš Brožek. Toto číslo připravila redakční rada. Výtvarně spolupracovali ing. A. Brožek, ing. P. Exner, mgr. P. Fojtík a R. Klimeš.

Červen 1994

č. 91

Podávání novinových zásilek povoleno Ředitelstvím pošt Praha čj. NP 426/93 ze dne 23.3.1993.

Z OBSAHU TOHOTO ČÍSLA:

STÁTNÍ SYMBOLY ČESKÉ REPUBLIKY	1766
23. VÝROČNÍ ČLENSKÁ SCHŮZE VEXILOLOGICKÉHO KLUBU	1775
Usnesení 23. výroční schůze Vexilologického klubu	1776
NOVÉ VLAJKY	1777
Jižní Afrika	1777
Rusko	1778
Udmurtsko	1778
VEXILOLOGICKÁ LITERATURA	1779
Fahnen und Flaggen	1779
Přehled vlajek světa	1779
RŮZNĚ	1780
Slovinský vexilologický časopis	1780
Maďarská vexilologická společnost	1781
Heraldická kancelář	1781

SUMMARY

A. Brožek and Zb. Svoboda, members of the Heraldry Commission of the Czech Parliament, explain in the leading article why the newly born Czech Republic has retained the flag of Czechoslovakia. They give an account of all meetings of the Government, the Heraldry Commission and the Parliament where a law on state symbols was discussed. Figs 1-3 show arms proposals from a study submitted by Ministers of Education and of Culture at the governmental meeting of 19 August 1992. Fig. 4 and 5 show proposals for the Presidential flag designed by J. Šebek and Zb. Svoboda and rejected by the Heraldry Commission at its meeting on 6 November 1992. Figs 7 - 10 are state symbols drawings approved by the Czech Parliament on 17 December 1992. The artistic rendition of the arms and the Presidential flag was made by Jiří Louda, that of the state seal by Zb. Příkryl. A report of the AGM held as usual in the Army Museum in Prague on 26 March 1994 is at pages 1775 and 1776. The regular section *New Flags* is devoted to flags of South Africa, Russia and Udmurtia. This issue of *VEXILOLOGIE* was published thanks to the generous subvention of the company *Tonner International*.

Vytištění tohoto čísla sponzorovala firma

tonner
international

1